

NonHazCity – hankkeen uutiskirje

Haitallisten aineiden vähentämiseen kaupunkiympäristössä tähtäävät toimenpiteet saatu päätökseen Itämeren alueen kaupungeissa totutetussa kansainvälisessä hankkeessa

Haitallisiin aineisiin ja niiden esiintymisen kartoittamiseen sekä vähentävien toimenpiteiden kokeiluihin keskittynyt NonHazCity –hanke on saatu päätökseen. Tämä uutiskirje kerää yhteen hankkeessa tuotetut raportit sekä muut materiaalit. Hankkeessa julkaistiin mm. kemikaaliviisaisiin julkisiin hankintoihin liittyviä oppaita sekä tukholmalaisista päiväkodeista kerättyjen tuotteiden haitallisten aineiden analyysien tuloksia esittelevä raportti.

Kunnilla on merkittävä rooli, kun kaikille halutaan taata terveellinen ja turvallinen ympäristö. Mikäli kunnissa halutaan huomioida haitalliset aineet ja pyrkiä niiden vähentämiseen, ensimmäinen askel on kunnan työntekijöiden tietoisuuden lisääminen haitallisten aineiden riskeistä. Materiaaleja, joita voidaan kunnissa käyttää on koottuna mm. NonHazCity-hankkeen [verkkosivuille](#). Sivuilta löytyy mm. tietoa haitallisista aineista sekä printattavia infografeja haitallisten aineiden esiintyvyydestä.

Tietoisuuden lisääntyessä kunnissa kannattaa miettiä, millaisiin toimintoihin kunnassa halutaan keskittyä. Haitallisia aineita on tuhansia, kunnassa voidaanankin miettiä tiettyjen haitallisten aineiden priorisoimista.

Esimerkkinä voit tutustua [Turun prioriteettiainelistaan](#). Aineiden lisäksi voidaan priorisoida tiettyjä kohderyhmiä. Kuntien yleisin pääkohderyhmä on NonHazCity – hankkeessa ollut lapset ja nuoret. Lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvia kemikaaleille. Tästä voit kuunnella lisää webinaarista [Johdatus haitallisiin aineisiin resurssi-tehokkaissa hankinnoissa](#).

Edellä mainittu webinaari myös esittelee sitä, kuinka julkisia hankintoja voidaan käyttää työkalua haitallisten aineiden vähentämisessä kunnissa.

NonHazCity –hankkeessa myös mietittiin, kuinka haitallisia aineita voidaan vähentää yrityksissä. Turun ammattikorkeakoulu teki muutamassa Turun alueen yrityksessä kemikaali-inventoinnin ja mietti yritysten kanssa kuinka haitallisten aineiden sisältämiä tuotteita voisi korvata. Voit lukea turkulaisen kampaamoyrittäjän kokemuksista Hius- ja kauneusalan erikoisammattilehti Pinnin [artikkelista](#) (10/2018).

Haitallisten aineiden riskeistä tietoisuuden lisääminen asukkaiden keskuudessa oli myös yksi hankkeen teema. Erilaisiin kotona hyödynnettäviin vinkkeihin voit tutustua [Älä hamstraa haitallista - Facebook-sivustolta](#).

Kolme opasta haitallisten aineiden vähentämiseen julkisissa hankinnoissa

Turun ammattikorkeakoulussa on koottu kolme opasta, jotka antavat kunnille työkaluja turvallisempien hankintojen tekemiseen. Kemikaalit huomioivilla julkisilla hankinnoilla on vaikutusta haitallisten aineiden vähentämisessä kaupunkiympäristössä.

Ihmisen joka päivä käyttämistä tuotteista ja tavaroista pääsee ympäristöön aineita, joilla ei ole kykyä hajota ympäristössä. Kemikaalit saattavat aiheuttavat monenlaisia terveyshaittoja ihmiselle, ja ympäristössä ne voivat olla myrkyllisiä ja kerääntyä eliöihin. Haitalliset aineet yhdistetään usein puhdistustuotteisiin, mutta niitä saattaa olla myös monissa kulutustuotteissa, keittiövälineistä huonekaluihin. Päivittäin ihmiset altistuvat jopa 1000 yhdisteelle, eikä kaikkien aineiden vaikutuksia vielä tunneta.

Julkinen sektori hankkii tavaroita vuosittain noin 35 miljoonalla eurolla, mikä on lähes 17 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kunnan käyttämien tuotteiden ja palveluiden terveys- ja ympäristövaikutukset ulottuvat laajasti kuntalaisiin ja heidän asuinympäristöönsä. Koska kunnan palveluja käyttävät ihmiset altistuvat haitallisille aineille ilman omaa valintaansa, on kunnilla yksittäistä kuluttajaa suurempi vastuu minimoida haitallisista aineista syntyviä riskejä. Huomioimalla julkisissa hankinnoissa erilaiset haitalliset aineet ja kemikaalit, markkinoilla olevat tuotteet kehittyvät turvallisempaan ja kestävämpään suuntaan.

Oppaat konkretisoivat haitallisten aineiden huomioimista hankinnoissa

Turun ammattikorkeakoulun Vesi- ja ympäristötekniikan tutkimusryhmässä kootut kolme opasta tarjoavat tietoa, ideoita ja vinkkejä sekä käytännön työkaluja turvallisempien hankintojen tekemiseen. [Kemikaaliviivisaat julkiset hankinnat – opas kunnille](#) kertoo, miten julkisten hankintojen avulla voidaan vähentää kaupunkiympäristön haitallisia aineita ja miksi julkiset hankinnat ovat tässä tärkeässä roolissa. Oppaassa annetaan ideoita viestintään sekä vinkkejä strategian kehittämistä varten ja kuvataan konkreettisia työkaluja, joiden avulla voidaan vähentää haitallisten aineiden määrää tuotteita ja palveluja hankittaessa. Konkreettisine työkaluina esitellään markkinavuoropuhelu, valmiit kemikaalikriteerit, aineiden priorisointi ja ympäristömerkit.

Oppaan teemoja käsittelee myös englanninkielinen [Guide for Chemical Smart Public Procurement](#) julkaisu.

[Kemikaaliviivisaan hankkijan opas](#) neuvoo, miten haitalliset aineet huomioivia hankintoja tehdään käytännössä ja se on tarkoitettu niille henkilöille, jotka tekevät kilpailutuksia kunnissa. Opas on tehty Turun kaupungin kilpailuttajien käyttöön, mutta sitä voivat hyödyntää myös muut kaupungit.

Turun kaupungin julkaisu 2018

GUIDE FOR CHEMICAL SMART
PUBLIC PROCUREMENT

KATJA KONTTURI, SONJA LANKINIEMI, HANNAMARIA YLIRUUSI

Hankkeen muita materiaaleja haitallisten aineiden hallintaan kaupunkiympäristöissä

Kemikaaliviisas kampaaja -esite

[Esite](#) on suunnattu kampaamoissa työskenteleville ja se antaa konkreettisia vinkkejä siitä, kuinka kampaamossa voidaan hallita kemikaaleja niin, että niiden haitalliset vaikutukset ihmisen terveydelle sekä ympäristölle minimoidaan.

Hazardous substances occurrence in Baltic Sea Pilot Municipalities

[Raportti](#) summaa NonHazCity -hankkeessa tehtyjen jätevesi ja hulevesinäytteiden haitallisten aineiden analyysitulokset. Näytteenoton ja analyysien tarkoituksena oli selvittää, millaisia aineita hankkeeseen osallistuvien kuntien ympäristöstä löytyy ja kartoittaa haitallisten aineiden lähteitä. Raportista käy selville, että kaikkia analysoituja aineita löydettiin kuntien ympäristöstä. Raportti listaa tulosten perusteella tehtyjä suosituksia kunnille, yritysille sekä asukkaille.

Hazardous Substances in articles and materials

Tukholman kaupunki tutki haitallisten aineiden esiintyvyyttä erilaisissa lastentarhoissa käytössä olevissa tuotteissa. Analysoidut tuotteet olivat uusia ja vanhoja leluja, askartelumateriaaleja sekä patjoja ja muita päiväkotien sisustusmateriaaleja. [Raportti](#) esittelee Tukholman kaupungin teettämien analyysien tulokset. Raportin mukaan tuotteista löytyi haitallisia aineita ja vanhat tavarat esim. lelut sisälsivät niitä enemmän kuin uudet.

Hazardous substances reduction potentials in Baltic cities – Verifying emission reductions from diffuse sources and evaluating results

[Raportti](#) esittelee sitä, millaisia haitallisten aineiden vähentämistoimenpiteitä toteutettiin NonHazCity –hankkeeseen osallistuneissa kunnissa ympäri Itämeren. Vähentämistoimenpiteitä tehtiin mm. päiväkodeissa. Monissa kunnissa kehitettiin tapoja vähentää haitallisia aineita hankinnoissa.

Guidelines for Toxin Free Preschools

[Oppaan](#) tavoitteena on auttaa Västeråsın kaupungin päiväkoteja välttämään haitallisia aineita ja siten osaltaan pääsemään Ruotsin kansalliseen Myrkytön ympäristö –tavoitteeseen. Opas tukee mm. hankintoihin liittyvää päätöksentekoa päiväkodeissa.

Overview of the inhabitants' campaigns in the cities and the most successful campaign elements

[Raportti](#) esittelee NonHazCity hankkeeseen osallistuneiden kuntien asukkaille kohdistettuja tiedotuskampanjoita. Se esittelee kuntien kampanjoiden parhaiten onnistuneen

aktiviteetit ja tapahtumat ja tarjoaa vinkkejä kansalais-kampanjoihin.

NonHazCity –hankkeessa tuotettiin myös kaksi opinnäytetyötä. Niistä ensimmäinen, *Katja Kontturin* laatima [työ](#) käsittelee sitä, kuinka haitallisia aineita voidaan vähentää kunnissa julkisten hankintojen avulla. Toisessa, *Sanna Juolan* [työssä](#), tutkitaan miten haitallisia aineita voidaan hallita pienissä yrityksissä ja millaisia työkaluja aineiden tunnistamiseen ja niiden käytön vähentämiseen on.

NonHazCity - Innovative management solutions for minimizing emissions of hazardous substances from urban areas in the Baltic Sea Region

NonHazCity –hanke oli kolmevuotinen (2016-2019) kansainvälinen kaupunkien yhteistyöhanke, jossa Turun ammattikorkeakoulu, yhdessä Turun kaupungin kanssa, teki muun muassa haitallisten aineiden kartoitusta, laati ohjeistuksia ja antoi koulutusta haitallisten aineiden käytöstä Turun hankkijoille ja yritysille.

Kansainvälisessä hankkeessa partnereita oli yhteensä 18. Mukana oli 10 kaupunkia Ruotsista, Baltian maista, Puolasta ja Saksasta. Yliopistoyhteistyötä tehtiin Ruotsin maatalousyliopiston (Swedish University of Agricultural Sciences), Gdanskın Yliopiston sekä Saksalaisen Institute of Applied Ecology (IFAEO) kanssa.

NonHazCity -hanketta Suomessa rahoittivat Interreg Baltic Sea Region –rahoitusohjelma, Suomen Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Turun ammattikorkeakoulu.
<http://nonhazcity.eu/fi/>